BO‘LAJAK RUS TILI O‘QITUVCHILARINI KASBIY FAOLIYATGA TAYYORLASHDA INTERAKTIV RAQAMLI TOPSHIRIQLARDAN FOYDALANISH METODIKASI

Erkinova Nozima

Innovatsion texnologiyalar universiteti assistent-o‘qituvchisi

DOI: ***https://doi.org/10.5281/zenodo.24008206***

Annotatsiya: *Ushbu tezisda bo‘lajak rus tili o‘qituvchilarini kasbiy faoliyatga tayyorlash jarayonida interaktiv raqamli topshiriqlardan foydalanishning metodik asoslari o‘rganilgan. Raqamli topshiriqlarning lingvistik bilimlarni mustahkamlash, metodik loyihalash, kommunikativ faoliyat va kasbiy refleksiyani rivojlantirishdagi didaktik imkoniyatlari tahlil qilingan. Tadqiqotda ilmiy manbalarni tahlil qilish, qiyoslash, umumlashtirish va pedagogik modellashtirish metodlaridan foydalanilgan. Natijada interaktiv raqamli topshiriqlarni maqsadli loyihalash, amaliy qo‘llash, baholash va refleksiv takomillashtirishga asoslangan metodik yondashuv taklif etilgan. Mazkur yondashuv raqamli vositalardan foydalanishni bo‘lajak o‘qituvchilarning kasbiy vazifalari bilan uyg‘unlashtirishga xizmat qilishi nazariy jihatdan asoslangan.*

Kalit so‘zlar: *interaktiv raqamli topshiriqlar, rus tili o‘qituvchilari, kasbiy tayyorgarlik, raqamli pedagogika, metodik kompetentlik, interfaol ta’lim, raqamli ta’lim muhiti, pedagogik loyihalash.*

Аннотация*. В тезисе изучаются методические основы использования интерактивных цифровых заданий в процессе подготовки будущих учителей русского языка к профессиональной деятельности. Анализируются дидактические возможности цифровых заданий в закреплении лингвистических знаний, развитии навыков методического проектирования, коммуникативной деятельности и профессиональной рефлексии. В исследовании используются методы анализа научных источников, сравнения,*

обобщения и педагогического моделирования. В результате предлагается методический подход, основанный на целенаправленном проектировании, практическом применении, оценивании и рефлексивном совершенствовании интерактивных цифровых заданий. Теоретически обосновывается, что данный подход способствует согласованию использования цифровых инструментов с профессиональными задачами будущих учителей.

Ключевые слова: *интерактивные цифровые задания, учителя русского языка, профессиональная подготовка, цифровая педагогика, методическая компетентность, интерактивное обучение, цифровая образовательная среда, педагогическое проектирование.*

Abstract. *This thesis examines the methodological foundations of using interactive digital tasks in preparing prospective Russian language teachers for professional activities. It analyzes the didactic potential of digital tasks in consolidating linguistic knowledge, developing methodological design skills, enhancing communicative activities, and fostering professional reflection. The research employs methods of scientific literature analysis, comparison, generalization, and pedagogical modeling. As a result, a methodological approach based on the purposeful design, practical implementation, assessment, and reflective improvement of interactive digital tasks is proposed. The study theoretically substantiates how this approach can help integrate the use of digital tools with the professional responsibilities of prospective teachers.*

Keywords: *interactive digital tasks, Russian language teachers, professional training, digital pedagogy, methodological competence, interactive learning, digital learning environment, pedagogical design.*

Oliy pedagogik ta'limning raqamlashtirilishi bo'lajak o'qituvchilarni kasbiy faoliyatga tayyorlash mazmuni va metodlarini takomillashtirish zaruratini kuchaytirmoqda. Zamonaviy o'qituvchi raqamli resurslardan foydalanish bilan cheklanmasdan, ular asosida o'quv maqsadlariga mos topshiriqlar yaratishi,

o‘quvchilarning bilish faoliyatini boshqarishi va natijalarni baholashi talab etiladi. Bu jarayonda interaktiv raqamli topshiriqlar nazariy bilimlarni amaliy pedagogik faoliyat bilan bog‘lovchi vosita sifatida muhim ahamiyat kasb etadi.

Rus tilini o‘qitishda grammatik qonuniyatlarni tushuntirish, leksik birliklarning nutqiy qo‘llanishini ko‘rsatish va kommunikativ ko‘nikmalarni rivojlantirish o‘ziga xos metodik yondashuvlarni talab qiladi. Interaktiv topshiriqlar o‘quv materialini turli murakkablik darajalarida taqdim etish, tezkor qayta aloqa tashkil qilish va individual xatolar ustida ishlash imkonini yaratadi.

Mishra va Koehlerning TPACK konsepsiyasida texnologik, pedagogik hamda predmetga oid bilimlarning integratsiyasi samarali o‘qitishning asosiy shartlaridan biri sifatida asoslangan [1]. Redecker tomonidan ishlab chiqilgan DigCompEdu tizimida esa raqamli resurslarni yaratish, ta’lim faoliyatini tashkil etish va baholash kompetensiyalari alohida ajratilgan [2].

Tadqiqotning maqsadi bo‘lajak rus tili o‘qituvchilarining kasbiy tayyorgarligida interaktiv raqamli topshiriqlardan foydalanish metodikasini nazariy asoslash va uning asosiy tarkibiy jihatlarini aniqlashdan iborat.

Tadqiqot nazariy-tahliliy yondashuv asosida amalga oshirildi. Raqamli pedagogika, til o‘qitish metodikasi va pedagoglarning kasbiy kompetentligiga oid ilmiy manbalar o‘rganildi. Qiyosiy tahlil yordamida an’anaviy mashqlar va interaktiv raqamli topshiriqlarning didaktik xususiyatlari solishtirildi.

Pedagogik modellashtirish metodi orqali raqamli topshiriqlarni loyihalash, o‘quv jarayoniga tatbiq etish va natijalarni baholash bosqichlari o‘rtasidagi bog‘liqlik aniqlashtirildi. Tahlilda topshiriqlarning lingvistik aniqligi, interaktivlik darajasi, kommunikativ yo‘nalganligi va kasbiy faoliyatga mosligi asosiy mezon sifatida olindi. Tadqiqot doirasida eksperimental o‘lchovlar o‘tkazilmagan.

Nazariy tahlil interaktiv raqamli topshiriqlarni bo‘lajak rus tili o‘qituvchilarining metodik tayyorgarligiga integratsiyalashda ularning didaktik maqsadini aniq belgilash zarurligini ko‘rsatdi. Bunda topshiriqlar faqat bilimni

tekshirishga emas, balki talabalarning pedagogik vaziyatni tahlil qilish, mos metod tanlash va mustaqil qaror qabul qilish faoliyatiga yo‘naltirilishi lozim.

Masalan, rus tilidagi kelishik qo‘shimchalarini o‘rgatishga mo‘ljallangan interaktiv topshiriqda talabalar avval grammatik materialni tahlil qiladilar, keyin turli nutqiy vaziyatlarga mos mashqlar yaratadilar. Topshiriqlarni tuzishda javob variantlarining lingvistik to‘g‘riligi, xatolarga beriladigan izohlar va o‘quvchilarning tayyorgarlik darajasi hisobga olinadi. Natijada talaba grammatik bilimdan foydalanish bilan birga, uni o‘qitish metodikasini ham o‘zlashtiradi.

LearningApps, Wordwall va H5P kabi vositalar asosida tasniflash, moslashtirish, matnni to‘ldirish hamda interaktiv videolar bilan ishlashga doir mashqlarni loyihalash mumkin. Bunday faoliyatda platformaning texnik imkoniyatidan ko‘ra, topshiriqning ta’lim maqsadiga muvofiqligi ustuvor hisoblanadi.

Tahlil asosida interaktiv raqamli topshiriqlar bilan ishlashning loyihalash, amaliy qo‘llash, diagnostika va refleksiya jarayonlarini birlashtiruvchi metodik yondashuv taklif etildi. Ushbu yondashuvda bo‘lajak o‘qituvchilar topshiriq mazmunini ishlab chiqadilar, uni mikrodars sharoitida sinab ko‘radilar, aniqlangan kamchiliklarni tahlil qiladilar va takomillashtirilgan variantini tayyorlaydilar.

Shuningdek, raqamli topshiriqlar asosida o‘zaro baholashni tashkil etish talabalarning metodik fikrlashini faollashtirishi mumkin. Bunda baholash topshiriqning tushunarliligi, grammatik aniqligi, yosh xususiyatlariga mosligi va kommunikativ samaradorligiga asoslanishi maqsadga muvofiq.

Olingan nazariy natijalar interaktiv raqamli topshiriqlarni kasbiy tayyorgarlik bilan uyg‘unlashtirishda metodik loyihalash kompetensiyasining ahamiyatini ko‘rsatadi. TPACK yondashuviga ko‘ra, texnologiyani tanlash pedagogik maqsad va fan mazmunidan ajralgan holda amalga oshirilmasligi kerak [1].

Golonka va hammualliflarning tadqiqotida til o‘rganish texnologiyalarining samaradorligi turli sharoitlarda bir xil natija bermasligi ta’kidlangan [3]. Shu sababli

interaktiv topshiriqlarni baholashda ularning yangiligidan ko‘ra, o‘quvchilarning til ko‘nikmalarini rivojlantirishga qo‘shgan hissasi muhimdir.

Taklif etilgan yondashuvni amaliyotga joriy etishda raqamli infratuzilma, o‘qituvchilarning metodik yordami va uzluksiz qayta aloqa zarur. Uning samaradorligini aniqlash esa keyingi tajriba-sinov tadqiqotlarining vazifasi hisoblanadi.

Interaktiv raqamli topshiriqlar bo‘lajak rus tili o‘qituvchilarini kasbiy faoliyatga tayyorlashda lingvistik bilim, metodik loyihalash va refleksiv kompetentlikni o‘zaro bog‘lash imkonini beradi. Ularning didaktik samaradorligi topshiriq mazmunining o‘quv maqsadlariga mosligi, interaktiv faoliyatning asoslanganligi va baholash mezonlarining aniqligiga bog‘liq.

Taklif etilgan metodik yondashuv raqamli topshiriqlarni mustaqil ishlab chiqish, sinovdan o‘tkazish va takomillashtirish faoliyatini tizimlashtirishga qaratilgan. Ushbu yondashuvning kasbiy tayyorgarlik natijalariga ta’sirini aniqlash uchun keyingi empirik tadqiqotlar talab etiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Mishra P., Koehler M. J. Technological pedagogical content knowledge: A framework for teacher knowledge // Teachers College Record. – 2006. – Vol. 108, № 6. – P. 1017–1054. – DOI: 10.1111/j.1467-9620.2006.00684.x.

2. Redecker C. European Framework for the Digital Competence of Educators: DigCompEdu / ed. by Y. Punie. – Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2017. – DOI: 10.2760/159770.

3. Golonka E. M., Bowles A. R., Frank V. M., Richardson D. L., Freynik S. Technologies for foreign language learning: A review of technology types and their effectiveness // Computer Assisted Language Learning. – 2014. – Vol. 27, № 1. – P. 70–105. – DOI: 10.1080/09588221.2012.700315.